

На основу члана 4.8. Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини (“Службени гласник БиХ”, бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11) и чл. 6, 7. и 9. Правилника о тарифном поступку (“Службени гласник БиХ”, број 44/05), рјешавајући по захтјеву Независног оператора система у Босни и Херцеговини, број 46/21 од 26. октобра 2021. године, на сједници Државне регулаторне комисије за електричну енергију одржаној 22. децембра 2021. године, донијета је

ОДЛУКА

- Независном оператору система у Босни и Херцеговини се одређује потребни годишњи приход за 2022. годину у износу од 9.283.307 КМ.
- Утврђује се тарифа за рад независног оператора система у износу од:
 - 0,0062 фенинга/kWh, коју плаћају произвођачи за електричну енергију инјектирану у преносни систем, и
 - 0,0783 фенинга/kWh, коју плаћају купци за електричну енергију преузету из преносног система.
- Потребни годишњи приход за 2022. годину се одобрава у структури и износима наведеним у трећој колони сљедеће табеле:

Опис	2022. захтјев	2022. одобрено	Индекс (3/2)	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	
Трошкови материјала	68.000	63.000	0,926	
Трошкови енергената и комунални трошкови	149.000	130.000	0,872	
Трошкови услуга	2.288.120	1.879.094	0,821	
Бруто плате и накнаде запосленим	4.500.000	3.881.925	0,863	
Амортизација	1.801.036	1.801.036	1,000	
Финансијски трошкови	501.000	501.000	1,000	
Путни трошкови	80.000	65.000	0,813	
Остали порези и таксе	36.000	36.000	1,000	
Остали расходи	1.196.000	1.130.640	0,945	
А. Укупно трошкови и расходи	10.619.156	9.487.695	0,893	
1. Вишак прихода	1.439.274			
2. Вишак расхода				
3. Остали приходи	80.039	204.388		
Б. Приходи од електричне енергије (А+1–2–3)	11.978.391	9.283.307	0,775	
Ц. Енергија (kWh)	производња	14.904.293.537	14.904.293.537	1,000
	потрошња	10.671.856.721	10.671.856.721	1,000
Д. Тарифа (фенинг/kWh)	произвођачи	0,0080	0,0062	0,775
	купци	0,1010	0,0783	0,775

- Независни оператор система у Босни и Херцеговини и Електропренос Босне и Херцеговине дужни су да по истеку сваког календарског мјесеца, у сарадњи са власницима лиценце за дистрибуцију електричне енергије, купцима који су директно прикључени на преносни систем и власницима лиценце за производњу електричне енергије који посједују производне објекте прикључене на преносни систем, укључујући објекте у пробном раду, сачине извјештај о енергетским величинама у свим тачкама инјектирања у, као и преузимања из преносног система.

5. На основу извјештаја из тачке 4. ове одлуке, за купца прикљученог на преносни систем, услуге независног оператора система фактуришу се његовом снабдјевачу, а за купца прикљученог на дистрибутивни систем оператору дистрибутивног система (ОДС), односно правном лицу у оквиру којег ОДС дјелује. Услуге независног оператора система произвођачу који инјектира и/или преузима електричну енергију из преносног система фактуришу се лиценцираном произвођачу, односно правном лицу у оквиру којег произвођач дјелује.
6. Тарифа за рад независног оператора система не наплаћује се за енергију преузету у пумпном начину рада.
7. Тарифа одређена овом одлуком се користи приликом одређивања тарифа/цијена за крајње купце, према структури тарифних елемената у оквиру појединих категорија потрошње.
8. Ова одлука ступа на снагу даном доношења, а примјењује се од 1. јануара 2022. године.

Диспозитив Одлуке објављује се у “Службеном гласнику БиХ”, службеним гласилима ентитета и Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине.

Образложење

Независни оператор система у Босни и Херцеговини (у даљњем тексту: НОС БиХ) је један од регулисаних субјеката у електроенергетском сектору и има задатак да управља радом преносног система у Босни и Херцеговини. Надлежности и функције НОС-а БиХ су дефинисане Законом о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини (“Службени гласник БиХ”, бр. 7/02, 13/03, 76/09 и 1/11) и Законом о оснивању Независног оператора система за преносни систем у Босни и Херцеговини (“Службени гласник БиХ”, број 35/04).

НОС БиХ је власник лиценце за обављање дјелатности независног оператора система, у складу са одлуком Државне регулаторне комисије за електричну енергију (у даљњем тексту: ДЕРК), број 05-28-12-17-19/19 од 27. јуна 2019. године (“Службени гласник БиХ”, број 45/19).

Тарифа се, сходно члану 22. Методологије за израду тарифа за услуге преноса електричне енергије, независног оператора система и помоћне услуге – Други пречишћени текст (“Службени гласник БиХ”, број 68/21) (у даљњем тексту: Тарифна методологија), утврђује на основу трошкова за обављање регулисане дјелатности и физичког обима услуга у оквиру те дјелатности. Трошкови за обављање регулисане дјелатности и физички обим услуга који пружа регулисани субјект утврђују се на основу података садржаних у захтјеву за одобрење тарифе. Код утврђивања тарифа ДЕРК може користити и додатне податке за које сматра да су потребни.

Разматрање захтјева за тарифе кроз поступак одобравања тарифа у највећој могућој мјери мора испоштовати основна начела која прописују да ће тарифе бити праведне и разумне, равноправне, утемељене на објективним критеријумима, засноване на оправданим трошковима и одређене на транспарентан начин. Подносилац захтјева за одобрење тарифе дужан је доказати да предложена тарифа испуњава захтјеве из закона БиХ и правила и прописа ДЕРК-а.

Поступак одређивања тарифе за рад независног оператора система и тарифа за системску и помоћне услуге покренут је по захтјеву НОС-а БиХ, број 46/21 од 26. октобра 2021. године (запримљен 28. октобра 2021. године под бројем 04-28-5-286-1/21).

Захтјев НОС-а БиХ наводи сљедеће трошкове и расходе за 2022. годину: трошкови материјала у износу 68.000 КМ, трошкови енергената и комунални трошкови 149.000 КМ, трошкови услуга 2.288.120 КМ, бруто плате и накнаде запосленим 4.500.000 КМ, амортизација 1.801.036 КМ, финансијски трошкови 501.000 КМ, путни трошкови 80.000 КМ, остали порези и таксе 36.000 КМ, те остали расходи 1.196.000 КМ, што укупно на име трошкова и расхода износи 10.619.156 КМ.

Поред тога, НОС БиХ је у свом захтјеву затражио да му се одобри вишак прихода над расходима у износу од 1.439.274 КМ којим би се обезбиједила средства за инвестиције, отплату кредита, финансијску резерву, те покриће губитка из 2019. и 2020. године.

НОС БиХ наводи да ће на финансијско пословање у 2022. години значајно утицати више фактора, а посебно истиче потребу осигуравања средстава за покриће губитка из 2019. и 2020. године, отплату кредита, трошкове услуга који произилазе из учешћа у активностима и пројектима Европске мреже оператора преносног система за електричну енергију (ЕНТСО-Е), имплементацију захтјева енергетских пакета ЕУ, те инвестициона улагања за која нису осигурана средства из амортизације.

Захтјев садржи и планирани физички обим услуга на преносној мрежи за 2022. годину, који се наслања на податке из Биланса електричне енергије на мрежи преноса БиХ за 2022. годину (запримљен у ДЕРК-у 25. октобра 2021. године под бројем 04-28-5-210-23/21), према коме планирана испорука електричне енергије из преносног система у 2022. години износи 10.671.856.721 kWh, док планирана производња на преносној мрежи износи 14.904.293.537 kWh.

Након прегледа документације, потпуност захтјева НОС-а БиХ је потврђена Закључком ДЕРК-а о покретању поступка одређивања тарифе за рад независног оператора система и тарифа за системску и помоћне услуге, број 04-28-5-286-5/21 од 9. новембра 2021. године, о чему је НОС БиХ обавијештен дописом број 04-28-5-286-6/21 од 9. новембра 2021. године, па се у наставку тарифног поступка могло приступити ојени свих поднијетих доказа, уз придржај права ДЕРК-а да тражи додатне податке и информације када је то сматрао потребним.

Захтјев НОС-а БиХ је рјешаван уз спровођење формалне јавне расправе, у складу са Правилником о јавним расправама (“Службени гласник БиХ”, број 38/05), према чијој је одредби члана 45. ДЕРК кратким обавјештењем у дневним новинама и на својој интернет страници упознао јавност са сажетком поднијетог захтјева и могућношћу заинтересованих лица да се непосредно упознају са захтјевом и упуте писане коментаре у вези са предметом тарифног поступка, при чему је цјелокупна документација тарифног захтјева објављена на интернет страници ДЕРК-а. Обавјештењем за јавност су позвана и лица заинтересована да у поступку формалне јавне расправе учествују као умјешачи и да претходно писаним путем докажу свој интерес, те је најављено одржавање формалне јавне расправе о захтјеву.

Након достављања захтјева за стицање статуса умјешача, како би саслушао свједочења о њиховим позицијама и интересима, ДЕРК је Закључком број 04-28-5-286-13/21 од 17. новембра 2021. године статус умјешача у тарифном поступку додијелио сљедећим субјектима: МХ “Електропривреда Републике Српске” Матично предузеће а.д. Требиње, ЈП “Електропривреда Босне и Херцеговине” д.д. Сарајево, ЈП “Електропривреда Хрватске заједнице Херцег Босне” д.д. Мостар, “Р-С Силикон” д.о.о. Мркоњић Град и “Б.С.И.” д.о.о. Јајце.

Нити један од наведених умјешача није користио право да у просторијама ДЕРК-а изврши непосредан увид у цјелокупну документацију захтјева за тарифе.

Припремна расправа о поднијетом тарифном захтјеву НОС-а БиХ одржана је 23. новембра 2021. године путем интернет комуникационе платформе због пандемије болести COVID-19. На припремној расправи је утврђена листа питања која ће бити предметом расправе и дефинисан ток формалне јавне расправе. На формалној јавној расправи, која је такође путем интернет комуникационе платформе одржана 30. новембра 2021. године, стране у поступку су презентовале своје доказе како би се утврдиле све релевантне чињенице. Обрађено је свако од питања, на начин да су питања груписана у тематске цјелине, и то сукцесивно одговором подносиоца захтјева и коментарима на исте од стране умјешача и водитеља поступка.

Извјештај водитеља поступка описује ток поступка, понуђене доказе и утврђене чињенице, релевантне правне одредбе и препоруку члановима Комисије (у даљњем тексту: Комисија) и достављен је подносиоцу захтјева, те умјешачима којима је такав статус ДЕРК правоваљано додијелио. Анализа трошкова и прихода, која је изложена у Извјештају водитеља поступка, потврђује, одбија или прилагођава појединачне ставке, величине или методе коришћене за припрему приједлога тарифе, у складу са дискреционим правима ДЕРК-а у тарифном поступку.

Комисија констатује да је Извјештај водитеља поступка пружио разумну основу да на предоченим подацима, аргументима и појашњењима, те коментарима НОС-а БиХ датим на приједлог овог Извјештаја, након што их је пажљиво размотрила и процијенила, Комисија донесе своју коначну одлуку о тарифи за рад независног оператора система. У вези са предметом ове одлуке, ЈП “Електропривреда Босне и Херцеговине” д.д. Сарајево као умјешач је доставила коментаре на Извјештај водитеља поступка, али се они у суштини своде на оцјену потпуне објективности и подржавања рјешења која су предложена у Извјештају.

НОС БиХ наводи своје коментаре за четири трошковне позиције, инсистирајући на одобравању трошкова према износима из захтјева за тарифе, те очекује да ће Комисија крајње озбиљно и одговорно размотрити њихове примједбе и прихватити чињенице дате, како у планским документима, тако и у додатним одговорима у току јавне расправе и коментарима на Извјештај.

При доношењу одлуке којом се утврђује тарифа за рад независног оператора система, Комисија усмјерава своја разматрања на све елементе у трошковној структури које је истицао подносилац захтјева, анализу трошкова и прихода изложених у Извјештају водитеља поступка, као и коментаре подносиоца захтјева и умјешача поднесене током цијелог поступка, те цјеловитом опсервацијом одлучује о поднијетом захтјеву. Трагом такве обавезе, Комисија излаже своја сљедећа становишта:

Код одређивања трошкова материјала, Комисија прихваћа приједлог водитеља поступка и сматра оправданим трошкове материјала у 2022. години одобрити у висини од 63.000 КМ, имајући у виду стварну реализацију овог трошка из ранијег периода, као и редовно мање остварење од планираних вриједности, те општеприсутну успорену динамику набавке резервних дијелова.

НОС БиХ је у свом захтјеву у погледу трошкова енергената и комуналних трошкова истицао да ће у 2022. години бити присутан раст цијена енергената, а првенствено електричне енергије. Уважавајући аргументацију водитеља поступка изнесену приликом обраде ставки планираних трошкова и изречене ставове умјешача у погледу снабдјевања електричном енергијом НОС-а БиХ, Комисија одобрава трошкове енергената и комуналне трошкове за 2022. годину у износу од 130.000 КМ.

Трошак услуга је по свом износу други по величини у структури укупних трошкова НОС-а БиХ. Комисија посебну пажњу усмјерава на поједине трошкове из ове категорије који су по свом износу и значају доминантни. У захтјеву за тарифе, по својој висини у оквиру трошка услуга, посебно се истичу услуге одржавања физичке и софтверске опреме и услуге одржавања СКАДА/ЕМС система и телефонске централе у укупном износу од преко 1,2 милиона КМ.

Комисија, уважава актуелну реализацију и претходно одобрене износе, те праксу изостанка реализације одређених пројеката, као што је IGCC и израда студија. Уз потребу да се релаксира снажни трошковни притисак у 2022. години и избјегне скоковити раст тарифе за рад независног оператора система оптимизацијом набавке услуга од стране НОС-а БиХ, не прејудуцирајући износе по појединим трошковним ставкама, Комисија сматра да се услуге одржавања могу реализовати у оквиру укупно одобреног износа трошкова услуга.

За израду студија у 2022. години НОС БиХ је навео износ од 40.000 КМ. Комисија уважава чињенице наведене у Извјештају водитеља поступка у погледу изостанка реализације израде студија предвиђених за 2021. годину за која су одобрена средства у висини од 80.000 КМ. Комисија инсистира на изради студија планираних за 2021. годину у оквиру одобрених средстава, те за 2022. годину не сматра оправданим одобрити средства за ову намјену.

Признају се и одобравају трошкови годишњег финансирања рада Канцеларије за координисане аукције у југоисточној Европи (СЕЕ ЦАО) у износу 127.000 КМ, као и Центра за координацију сигурности (СЦЦ) у износу 293.375 КМ. Признаје се и оправдава трошак регулаторне накнаде за 2022. годину у укупном износу од 85.000 КМ.

Сматрајући да НОС БиХ може утицати и на износе осталих појединих трошковних позиција (трошкови одржавања опреме, услуге рекламе, остале услуге и репрезентације) без угрожавања функционалности и свога рада, те пратећи досадашњу реализацију, Комисија одобрава трошкове услуга у укупном износу од 1.879.094 КМ.

Трошак радне снаге је по апсолутном износу највећи трошак у пословању НОС-а БиХ. Комисија не прихваћа изнесену аргументацију НОС -а БиХ у вези захтијева за повећање висине примања и инсистира да се трошкови за рад независног оператора система одржавају на нивоу који је примјерен за извршење свих функција. Истовремено се прихваћају аргументи подносиоца захтјева да постоји реална потреба за пријем нових запосленика у диспечерском центру због одласка искусних диспечера на више позиције унутар регулисаног субјекта. У том смислу, Комисија повећава износ на позицији трошкова радне снаге (брuto плате и накнаде запосленим), те одобрава укупно 3.881.925 КМ за овај трошак у 2022. години. Сматра се да је ниво одобрених средстава, уз рационалан приступ приликом запошљавања новог кадра, достатан за ефикасно пословање НОС-а БиХ у 2022. години.

НОС БиХ је затражио одобрење трошка амортизације за 2022. годину у износу од 1.801.036 КМ, што је повећање од 83% у односу на процјену реализације трошка амортизације у претходном тарифном поступку. Током формалне јавне расправе умјешачи нису доводили у питање оправданост овог захтијева. Комисија, као и у претходним тарифним поступцима, сугерише НОС-у БиХ да своје рачуноводствене политике, у дијелу процјене животног вијека основних средстава, уређује на начин који кореспондира са приступом ДЕРК-а приликом оправдавања трошкова. Такође, имајући у виду да ће у 2022. години доћи до активирања нових сталних средстава (нови СКАДА систем), одобрава се трошак амортизације у износу 1.801.036 КМ.

Уз тарифни захтјев, НОС БиХ је доставио и отплатне планове кредита који би требали бити оперативни у 2022. години. У највећем дијелу финансијски трошкови односе се на камате по кредитима, те мањим дијелом на премије осигурања. Према отплатним плановима постојећих домаћих кредита, укључујући и камате по основу *овердрафт* кредита, укупно за 2022. годину трошкови камата ће износити 81.000 КМ, док се камате за постојећи кредит Европске банке за обнову и развој (ЕБРД) планирају у износу од 390.000 КМ. Захтијевани трошкови осигурања износе 31.000 КМ. Код одређивања ове трошковне категорије, Комисија и даље очекује да се подносилац захтјева у потпуности придржава одредби Закона о оснивању Независног оператора система за преносни систем у Босни и Херцеговини, у смислу да сваком кредитном задужењу НОС-а БиХ, узимању зајма или прихваћању неповратних донација, претходи усвајање плана инвестиција, инвестициона одлука управљачких структура НОС-а БиХ, уз благовремено информисање и, по потреби, одобрење ДЕРК-а. Имајући све претходно у виду, Комисија признаје износ финансијских трошкова од 501.000 КМ.

Путни трошкови су група трошкова која има прилично уједначено остварење током претходних година. У 2020. и 2021. години, због рестрикција узрокованих пандемијом болести COVID-19, примјетно је значајно смањење ових трошкова. Умјешачи су указивали да је тражени износ од 86.000 КМ превисок, с обзиром да се не очекује брза стабилизација прилика и нормализација када су у питању службена путовања, а општеприсутна је пракса одржавања састанака путем онлајн комуникационих платформи. Узимајући у обзир наведене аргументе, путни трошкови се одобравају у износу од 65.000 КМ.

Остали порези и таксе су група трошкова која првенствено обухваћа таксе и порезе који не зависе од резултата пословања. Током јавне расправе није било дискусије нити примједби од стране умјешача. Комисија сматра разумним за 2022. годину одобрити износ за ову трошковну позицију у захтијеваном износу, односно 36.000 КМ.

У погледу одређивања висине осталих расхода, Комисија респектује чињеницу високог износа чланарине у ЕНТСО-Е и исти одобрава на траженом нивоу од 962.000 КМ. Такође, респектују се и исказани аргументи умјешача у погледу повећања накнада Управном одбору и Савјетодавном вијећу које је тражено у тарифном захтјеву. Уважавајући чињеницу да су трошкови у оквиру ове групе контролабилни јер на њих НОС БиХ ипак може утицати, Комисија одобрава остале расходе у износу од 1.130.640 КМ.

Имајући у виду претходна разматрања и одобравање појединачних трошкова, укупни оправдани трошкови НОС-а БиХ за 2022. годину износе 9.487.695 КМ. Приход НОС-а БиХ треба да покрије све наведене оправдане трошкове регулисаног субјекта, тј. да је једнак износу тих трошкова. Ипак, мора се имати у виду да ће НОС БиХ у 2022. години имати и приход од ревизије елабората, те приходе по основу учешћа у програму Европске уније HORIZON 2020 и то Пројекту прекограничног управљања варијабилним обновљивим изворима енергије и складишним јединицама које омогућују транснационално велепродајно тржиште (CROSSBOW пројект), те пројектима FARCROSS и TRINITY. Комисија подржава приједлог водитеља поступка да се овај приход може процијенити на износ од укупно 204.388 КМ, и у том износу умањи укупан потребни приход, имајући у виду да, према рачуноводственим правилима, НОС БиХ евидентира исти износ на страни расхода, са претежном алокацијом на трошковима радне снаге, те је ефекат неутралан са аспекта биланса успјеха.

Стављајући у релацију укупне оправдане трошкове и остале приходе НОС-а БиХ, долази се до потребног прихода за 2022. годину који се треба остварити из тарифе за рад

независног оператора система у износу од 9.283.307 КМ. На основу изведених анализа захтијеваних трошкова, расхода и осталих прихода подносиоца захтјева, Државна регулаторна комисија за електричну енергију, као потребни годишњи приход Независном оператору система у Босни и Херцеговини за 2022. годину, утврђује и одобрава укупни износ од 9.283.307 КМ.

Стављањем потребног прихода који се треба остварити из тарифе у релацију са енергијом коју произвођачи инјектирају у мрежу преноса и коју купци преузимају са мреже преноса, узимајући у обзир однос Л и Г компоненте 90%:10%, одређена је тарифа за рад независног оператора система. Као и у претходном тарифном поступку, дио потребног прихода НОС-а БиХ који се односи на тарифу коју плаћају произвођачи за електричну енергију инјектирану у преносни систем, се, у складу са Тарифном методологијом, одређује на нивоу од 10% потребног прихода који се остварује из тарифе. На основу свега претходно наведеног у овом образложењу, утврђује се тарифа за рад независног оператора система као у диспозитиву ове одлуке.

Као и до сада, ДЕРК ће константно пратити примјену утврђене тарифе и реализацију Биланса електричне енергије на мрежи преноса БиХ, те, по потреби, приступити подешавању тарифе. Појединачне компоненте потребног прихода, НОС БиХ је у обавези финансирати у оквирима овом одлуком одобрених вриједности.

Тарифа одређена у напријед наведеним износима, по увјерењу Комисије, осигурава потребни приход за ефикасан, сигуран и поуздан рад НОС-а БиХ, односно омогућава покриће свих разумно насталих трошкова и расхода у пословању. У оквирима разумног дискреционог права Комисије да потврди репрезентативност и оправданост свих поднијетих података и тврдњи, да процијени степен вјероватноће остварења свих процијењених трошкова и расхода, на основу свеобухватног разматрања свих доказа истакнутих у захтјеву, Извјештају водитеља поступка, коментарима подносиоца захтјева и заинтересованих страна (умјешача), Комисија доноси одлуку као у диспозитиву.

Сходно члану 14. Правилника о тарифном поступку, подносилац захтјева као регулисани субјект има обавезу осигурати приступ јавности званично одобреној тарифи, тако да одлуком одобрена тарифа буде на располагању јавности у његовој главној канцеларији током радних дана и објављена на његовој званичној интернет презентацији.

У складу са чланом 9.2 Закона о преносу, регулатору и оператору система електричне енергије у Босни и Херцеговини, против ове одлуке може се покренути поступак пред Судом Босне и Херцеговине подношењем тужбе у року од 60 дана од дана пријема.

Број: 04-28-5-286-35/21
22. децембра 2021. године
Тузла

Предсједавајућа Комисије
Бранислава Милекић